

ROMANTICKÝ OBRAZ LIDOVÉ KULTURY JAKO ZÁKLAD NOVODOBÉHO FOLKLORISMU

MARTINA PAVLICOVÁ - LUCIE UHLÍKOVÁ

Ústav evropské etnologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity
Etnologický ústav Akademie věd České republiky, v.v.i, pracoviště Brno

ABSTRACT: The paper deals with the phenomenon of folklorism, its theoretic evaluation and the main stages of its evolution. In the middle of attention, however, is its form based since more than two centuries on romantic ideas of the country and its inhabitants. In this conception it survives until now.

KEY WORDS: Folklore, folklorism, folk culture, tradition, romantism, folklove, ethnocultural tradition, fakelore

Dnešní etnologie je široká disciplína, jejíž předmět zkoumání, odvíjený od každodenní kultury člověka, zahrnuje spektrum subdisciplín i jednotlivých témat v poloze jak historické, tak současné. Poměrně „mladou“ orientací etnologie, která se začala vyvíjet v 60. letech 20. století, je studium folklorismu, tedy projevů lidové kultury, které byly nejenom přeneseny do své „druhé existence“, jak uvádí např. německý badatel Walter Wiora (1906–1997),¹ ale které se staly základem pro specifickou oblast uchování a rozvíjení lidových tradic. Především z německého odborného konceptu a terminologického vymezení – kromě zmíněného Waltera Wiory se mu věnovali zejména Hans Moser (1903–1990) a Hermann Bausinger (nar. 1926) – se pojem folklorismus rozšířil a ujal v zemích střední a východní Evropy, ačkoli je patrné, že z hlediska teorie folklorismu nelze vývoj tohoto jevu vytrhávat z dobových ani geografických kontextů a že vždy musíme při jeho vysvětlování postupovat podle lokálních specifik. Jak připomíná česká etnochoreoložka Daniela Stavělová, v západoevropském prostředí se používá jako pozitivně zabarvený termín pro obnovu a pěstování tradic lidové kultury pojem revival, jenž nahrazuje původně poněkud negativně zabarvený termín folklorismus, vyrůstající ze zmíněného německého konceptu (STAVĚLOVÁ 2008a, 89).

Teorie folklorismu formulované v dobové západoněmecké a sovětské vědě analyzoval Guntis Šmidchens z washingtonské univerzity. Z jeho zjištění vyplývá, že přestože oba přístupy vycházely ze stejných principů, tedy od termínů „primární tradice“ nebo „autentický folklor“ a jejich vývoje mimo tradiční komunitu, západní vědci obvykle identifikovali folklorismus v komerčních kontextech, zatímco východní badatelé v kontextech státní podpory (ŠMIDCHENS 1999, 53). Podle anglistky Ireny Příbylové pak v americkém prostředí často termín folklorismus evokuje starší tradice, pro jejichž další budoucnost se rovněž užívá zastřešující pojem transforming tradition.² Z tohoto rozdílného přístupu v jednotlivých zemích pramení nejenom odlišné chápání folklorismu, ale také způsob nakládání s lidovými tradicemi obecně. Dotýká se to především podoby scénického a festivalového folklorismu, který se v zemích za „železnou oponou“ vyvíjel několik desetiletí jinak než na Západě (PAVLICOVÁ - UHLÍKOVÁ 2008).

Folklorismus samotný nebyl badatelskými kruhy považován za statický, jak ukazuje již zmíněný Guntis Šmidchens citací myšlenky německého badatele Hanse Strobacha o tzv. folklorizaci folklorismu a o další úrovni vývoje, kdy je folklorizovaný folklorismus vnímán